

MIKKO HAAJA

LEMETIN VERISET HANGET

DOCENDO

Lemetin veriset hanget

MIKKO HAAJA

LEMETIN
VERISET
HANGET

DOCENDO

© Mikko Haaja ja Docendo, 2024.

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

www.docendo.fi

Kansi: Tilla Larkiala/ Taittopalvelu Yliveto Oy

Taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-382-975-6

Painettu EU:ssa

”Myllyn motti”, Lemetti, Laatokan Karjala 3.2.1940, ilta

Kireä pakkanen pisteli kasvoja, naamaa oli väänneltävä ja irvisteltävä, jotta veri kiertäisi. Sormia paleli paksuissa kintaissa, ellei sitten ollut kontaten etenevän iskuryhmän kärjessä. Joukko oli koko pimeän ajan kaivanut uraa syvässä lumessa lähelle navetan kivijalkaa. Rakennus nökötti synkkänä talviyössä heittäen varjoaan kirkkaiden räjähdysten mukaan. Viimeiset parikymmentä minuuttia oma tykistö oli ampunut harvaa tulta motin alueelle pakottaen sen riutuneet puolustajat suojautumaan korusuihinsa ja havumajojensa pohjalle.

Keskityksen aikana ura saatiin kaivettua niin pitkälle, että vihollispesäkkeeseen ylsi heittämään kasapanoksen. Jo Pukitsanmäen lumisilla rinteillä miehet olivat huomanneet, että käsikranaatin vaikutus syvässä lumessa oli selvästi heikompi, varsinkin jos se sattui uppoamaan syvälle lumeen. Siksi kokeneilla Hiipijän jääkäreillä oli mukanaan järeämpiä käsikranaattinippuja tai kasapanoksia.

Alikersantti Jussi Turunen koetti tihrustaa kelloaan, mutta ei nähnyt viisareita Karjalan pimeässä talvi-illassa.

Käsky oli joka tapauksessa selvä. Kun tuli lakkaisi, iskuryhmät lähtisivät liikkeelle. Hän ohitti miehensä ahtaassa lumikaivannossa ja siirtyi kärkeen. Vähiin oli käynyt se ryhmä, joka oli lähtenyt Kiviniemen kasarmeilta kohti Rautua. Miehiä oli haavoittunut Raudussa. Miehiä oli viety Pukitsanmäeltä paleltumien vuoksi, mutta myös kaatuneina ja haavoittuneina. Viimeiset aseveljet olivat poistuneet joukosta Länsi-Lemettiä vallattaessa.

Kun Turunen oli kontannut jonon kärkeen, hän työnsi oikean käden kintaan leipälaukkuun asettamansa kasapanoksen alle. Kätehen olisi osuttava kasapanoksen kahva, ei kinnas. Konepistoolin hän otti pois kaulaltaan.

Oli kuin hän olisi ollut aivan yksin, hyppäämässä jyrkänkänteeltä kohti tuntematonta. Hän huomasi vapisevansa. Kylmästä vai jännityksestä, sitä hän ei tiennyt, sillä räjähdykset motin alueella katkesivat kuin veitsellä leikatun.

Konepistooli kainalossaan Turunen tarpoi pitkin askelin kivijalan juureen ja siitä eteenpäin. Tiedettiin, että vasemmalla, vain parinkymmenen metrin päässä, oli pesäke, mutta se oli vaiti. Hän kuuli miestensä seuraavan perässään, kun hän eteni panssarivaunun luo, jonka tela oli ammuttu rikki. Kuullessaan vaunun sisältä hiljaista puhetta hänen silmänsä suurenivat säikähdyksestä. Kun seuraava iskuryhmä saavutti heidät, he jatkoivat eteenpäin, syvemmälle kohti motin pehmeää vatsaa, johon Hiipijä tänä yönä iskisi.

Vähän kerrassaan he etenivät pimeydessä välillä kuulostellen. He olivat opetelleet motin sisällä olevat tärkeimmät maamerkit, eli suurimmat korsurakennelmat tai panssarivaunut. Näin jokainen ryhmä tiesi kohteen mihin piti edetä eikä sekoittaisi omia vihollisiin.

Korsujen tummat katot erottuivat talviyön hämärässä hyvin, ja Turunen tiesi olevansa oikean korsun lähellä. Yhtäkkiä, yllättäen, vasemmalta kuului kasapanoksen repivä räjähdys ja leimahdus valaisi hetkeksi alueen ympärillään. Sitten räjähti toinen panos. Ääni oli hädin tuskin lakannut, kun konepistooli ampui sarjan ja pistooli paukahti kahdesti. Sitten konepistooli lauloi myös oikealla. Turunen vilkaisi taakseen ja näki, kuinka heidän äsken ohittamansa panssarivaunun tornin ylle kiivennyt suomalainen ampui pistoolilla sisään vaunuun.

”Anna mennä”, Turunen sanoi viereensä polvistuneelle miehelle, jolla oli kasapanos valmiina kädessään. Tumma möhkäle lensi raskaana ilman halki ja Turunen painui matalaksi. Kasapanos tömähti korsun ovenpieleen samalla hetkellä, kun sinne suojautuneet miehet avasivat huteran oven päästäkseen ulos. Kahdentoista ihmisen elämä päättyi yhdessä hetkessä pimeänä pakkasyönä Laatokan Karjalassa.

Kuului kahinaa ja kolinaa, kun kauimmaisista korsuisista pakenevat miehet vyöryivät suurena joukkona kohti. Jossain räjähti jälleen kasapanos valaisten ohikiitäväksi hetkeksi joukon pitkissä mantteleissa ja piippalakeissa lähestyviä tummia hahmoja. Hetkessä Suomi-konepistoolin kylmä tukki oli kiinni Turusen poskessa ja hän ampui sarjaa. Suuliekki sokaisi hänet, mutta hän tulitti verkkokalvojen muistin perusteella.

Ampuminen iski korvat lukkoon, ja räjähdysten paine löi lämpimänä kasvoihin. Lunta putosi puista ja lensi korkealle ilmaan. Hevoset ja ihmiset huusivat ja kuolivat. Hiipijä iski.

Rautu, Karjalan kannas

30.11.1939, aamu

Lusikkahaarukka ja kenttäpakin kylki hohkasivat metallista kylmyyttä jo ennestään kohmeisiin kämmeniin. Nuori mies vaihtoi ruokailuvälineet toiseen käteensä ja puristeli kättään nyrkkiin saadakseen veren kiertämään sormenpäihin asti. Oli hämärää, mutta maata peittävä lumiharso valaisi hieman. Mies kiskoi manttelinsa kaulusta pystyyn saadakseen suojaa jäätävältä itätuulelta, joka puhalteli talveksi lehdistään riisuutuneessa koivikossa. Hän yritti turhaan painaa kenttälakkiaan syvemmälle päähän.

Alikersantti Jussi Turunen teki pari laiskaa voimisteluliikettä ja jäi pakki kourassaan teltan viereen. Vilunväristys puistatti. Vaatteet olivat kosteat, sillä teltassa ei ollut pidetty tulta useisiin tunteihin. Kun tulisi kunnolla valoisaa, ei savujuovaakaan saisi näkyä taivaalla, jotta majoitusalue ei paljastuisi. Typerää touhua, kaksikymmenvuotias varusmies ajatteli. Lämpimässä teltassa olisi niin paljon miellyttävämpää herätä. Haukotus purkautui ja pakotti suun ammolleen. Vatsa murahti, kai muistuttaen isännälleen, etteivät pakki ja lusikkahaarukka olleet olemassa vain käsissä pitelyä varten. Mielellään Turunen olisi kohti kenttäkeittiötä painellutkin, mutta

ryhmänjohtajana hänen oli huolehdittava, että myös hänen jääkäriensä heräsivät ja saisivat syödäkseen.

Heiskanen kömpi ulos teltasta ja toivotti päätä liikauttamalla huomenet ryhmänjohtajalleen. Haukotus tarttui eteläsavolaiseen metsätyömieheen. Hänen vana-vedessään teltasta työntyi Päivärinta, jonka leveä olemus täytti koko teltan oviaukon. Pakkiaa kolistellen iso mies tallusti noutamaan pikakivääriään telineestä. Ilman asetta teltoilta ei ollut asiaa minnekään.

”Perhana, Simonen. Nyt helvettiin sieltä manttelin sisältä”, kuului alikersantti Heikkilän ääni, kun hän patisti omia miehiään. ”Ja Kolari myös.” Viimeksi mainittu kuului Turusen ryhmään, mutta muutamassa sekunnissa juoksijapojan kasvot ilmestyivät teltan oviaukkoon yllättävän pirteässä hymyssä, eikä hänen tarvinnut avata suutaan.

Yksi kerrallaan väsyneet ja viluiset nuorukaiset kontaktasivat teltasta ulos ja heilautettuaan aseet olalle vaappuivat kohti kenttäkeittiötä.

Viimeisenä tuli Heikkilä, joka tummine kulmineen ja parransänkineen näytti paljon ikäistään vanhemmalta. Tuskin mies oli ehtinyt teltasta ulos, kun sytytti jo savukkeen.

”Eiköhän lähdetä katsomaan, kuinka kuumaa suurimo on tänään”, mies tuumasi ja ampui sormillaan tulitikun lumeen, jota oli hädin tuskin sen verran, että maa oli valkeana.

”Telttä tyhjä?” Turunen katsoi kuitenkin tarpeelliseksi varmistaa.

”Jo vain. Simonen valitti taas selkäänsä, mutta kyllähän sillekin puuro kelpaa.”

Uusimaalaisen alikersantti Antti Heikkilän ja Turusen ryhmät muodostivat puolijoukkueen. Turunen oli

viettänyt Heikkilän kanssa koko varusmiesaikansa ja tunsu puheliaan miehen hyvin. Jutuissa saattoi olla paljon tyhjänpäiväistä, mutta johtajana mies oli räväkkä ja toimielias.

Kenttäteitin, tuo Teuvan lahja maanpuolustukselle, jökötti kärrypolun varressa parin kuusen suojassa, ja punakka keittiömies jakoi sen vatsasta höyryävää puuroa. Kenttäteittimeen nojaili myös aamiaista valvova komppanian vääpeli Kontunen. Yleensä kokenut kantaa-aliupseeri heitti tunnelman nostamiseksi huulen jos toisenkin, mutta tänä aamuna Kontunen vaikutti poikkeuksellisen vakavalta. Kehotti vain syömään hyvin. Jos jääkärivääpelin olemuksessa olikin jotain pahaenteistä, se haihtui Turusen mielestä nopeasti.

Alikersantikaksikko hakeutui syömään muiden joukkueensa alijohtajien kanssa. Heillä oli tarkoitukseen varattu oma tukki, jolla toisen puolijoukkueen johtajat jo söivät puuroaan. Siinä missä alikersantti Jaatinen lusikoi ruokaansa huolellisesti, kolisi alikersantti Kalliokosken lusikka lakkaamatta pakin pohjaan, kun isokokoinen mies ahmi kaurapuuroa.

Valtaosa pataljoonan varusmiehistä oli lähtöisin Karjalan, Etelä-Pohjanmaan ja Etelä-Savon alueilta, mutta Turunen ja Kalliokoski tulivat läheltä Oulua. Jo nuoruusvuosistaan asti puolitutut nuorukaiset olivat tukeutuneet toisiinsa toisella puolella valtakuntaa, missä ihmiset puhuivat eri murretta, ja niin heidän välilleen oli kasvanut vahva toverillinen side. Alokasaikana heitä oli koetettu simputtaakin, mutta hammasta purren koiruudet oli kestetty.

Molemmat oli määrätty aliupseerikouluun ja sitten ryhmänjohtajiksi nuoremmalle saapumiserälle.

Kotiutuminen oli jo siintänyt horisontissa, kun ylimääräisten kertausharjoitusten jälkimainingeissa pataljoonassa oli siirrytty sotakokoonpanoon ja edellisenä kesänä kotiutuneet oli kutsuttu takaisin palvelukseen. Kuluneet viikot olivat vierähtäneet Raudussa, vain muutamien kilometrien päässä rajalta. Varusmiehiä oli käytetty linnoitustöissä, mutta joukkoa oli myös harjoitettu kovasti. Jääkäripataljoona oli nuori, hyvin koulutettu ja varustettu valiojoukko, ja kun nuorukaiset olivat nähneet reserviläisjoukkoja tamineissaan, he olivat röyhistäneet karvatonta rintaansa – oltiinhan tässä jääkäreitä!

Kalliokoski nuolaisi lusikkansa puhtaaksi ja avasi suunsa sanoakseen jotain, mutta jähmettyi. Kaukainen kumina herätti kaikkien huomion ja keskeytti jutustelun ja lusikoiden kalinan. Kuulosti siltä kuin perunoita olisi kaadettu kattilaan.

”Siellä se naapuri harjoittelee”, Jaatinen arveli.

”Suojaan, Jumalan tähden, suojaan!” Kenttäkeittiön suunnalta kuulunut karjahdus sähköisti jokaisen. Turunen huomasi heittäytyneensä tukin viereen pakki ja lusikkahaarukka edelleen tiukasti käsissään.

Terävä räjähdys tien toisella puolella iski korvat lukkoon ja heitti multakokkareita korkealle ilmaan. Hengitys salpautui ja kurkkua kuristi. Vatsa tuntui kääntyvän ympäri. Räjähdyistä seurasi toinen, kolmas, ne sekoituivat toisiinsa. Jokainen tuon minuutin aikana heidän majoitusalueensa tuntumassa räjähtävä tykistöammus vahvisti nuorten miesten ymmärrystä siitä, että kotimaa, joka oli vain heidän ikäisensä, oli joutunut sotaan.

Kauhea, sielua repivä ääni toistui kerran toisensa jälkeen ja sai jännittyneet vartalot vavahtamaan. Paine löi

vaatteet kiinni ihoon ja ilmassa vingahtelevat sirpaleet saivat miehet painautumaan tiukasti kiinni lumipeitteeseen maahan.

Tykistötuli siirtyi kohti kolmannen komppanian aluetta, ja pöllämystyneinä ensimmäiset nousivat ylös. Silmät suurina vakavissa lapsenkasvoissa toljottaen miehet hakivat turvaa toistensa katseista. Joukkueenjohtaja, reservin vänrikki Välimaa loikki paikalle kuin hirvi pitkän askelin. Alijohtajansa havaitessaan vänrikki rymisteli heidän luokseen.

”Minulle ilmoitukset ryhmistä heti”, vänrikki sanoi kasvot kalpeina.

”Eipä ainakaan kukaan valita, että olisi osunut”, Jaatinen sanoi ääni vavahtaen ja kuulosteli ympärilleen.

”Eikä kuollut sitä kerro”, Heikkilä muistutti ja alkoi kysellä ryhmänsä miesten nimiä. Kalliokoski ja Turunen alkoivat tehdä samoin. Jaatinen seiso i hetken tuijottaen eteensä, mutta alkoi sitten toimia kuten toisetkin johtajat.

Kranaatit eivät onneksi olleet iskeneet heidän lähelleen, vaikka joku kertoikin sirpaleen vingahtaneen aivan korvansa vierestä. Tuollaista sirpaletta Kolari näytti juuri tarkastelevan. Miehen yleensä iloiset kasvot olivat nyt poikkeuksellisen vakavat.

”Tuo leikkaa pään irti kun kunnolla osuu”, totesi karjalainen Inkilä koettaen vielä lämpimän sirpaleen rosoista reunaa.

Päivärinta puhalteli pikakivääriään lumesta. Heiskanen nauroi katketakseen Salliselle, jonka rinnuksille puuro oli levinnyt maastoutuessa.

Jääkäri Lehikoinen makasi vatsallaan maassa korviaan pidellen. Turunen vilkaisi muita miehiä, jotka katsoivat

hölmistyneinä takaisin. Turunen laskeutui polvilleen Lehikoisen viereen ja painoi kömpelösti kämmenensä kapealle hartialle.

”Se loppui jo. Ei osu enää kohdalle”, Turunen huomasi sanovansa. Ei vaikutusta. Turunen ravisti miestä kevyesti, ja huohottaen Lehikoinen nousi polvilleen. Katse harhaili ympäriinsä.

”Oletko kunnossa?” Turunen kysyi.

”Joko se on ohi?”

”Kuuluu räjähtelevän jo mäen takana. Meillä ei ole hätää”, Turunen sanoi ymmärtäen samalla päästelevänsä sammakoita suustaan. Mistä hän tiesi oliko heillä hätää vai ei? Naapuri voisi ampuu takaisin samaan paikkaan ja tässä oltiin edelleen. Räjähdyksen repivät äänet tinnittivät vielä hänenkin korvissaan. Pisamakasvoinen Lehikoinen käänsi katseensa häneen. Avuton, lapsenomainen hätä loisti miehenalun silmistä.

”Kakkonen?” Välimaa kysyi saatuaan ilmoitukset muilta ryhmänjohtajilta. ”Onko kakkosryhmässä kaikki kunnossa?”

”Joo, kaikki ehjinä”, Turunen vastasi kääntämättä katsettaan Lehikoisesta. Hitto, mitä tässä pitäisi tehdä?

Vääpeli Kontunen asteli heidän luokseen.

”No, Lehikoinen, santsataanko vähän puuroa?” Keskiikäinen kapitulantti läimäytti Lehikoista olalle niin, että karvahattu oli pudota päästä. Silmiin syttyi eloa.

”Otahan pakki matkaan ja hae vähän lisää.” Rennoista sanoista huolimatta Kontusen ilme oli synkkä.

Saksan itärintaman, vapaussodan ja heimosotien veteraani oli tunnistanut heti lähtölaukaukset, ja parhaalla komentoäänellä annettu suojautumiskäskey oli kantanut

hedelmää, sillä jokainen kuuloetäisyydellä oleva kompanian mies oli ollut rähmällään maassa ensimmäisten kranaattien iskiessä.

”Onko se nyt alkanut?” Kolarin lausui kaikkien huulilla pyörivän kysymyksen.

Ammusten räjähdellessä naapurikomppanian asemissa korviin kantautui myös aseiden tulitusta rajan suunnalta. Nämä sodan äänet tuntuivat vastaavan Kolarin kysymykseen.

Joku puhui puoliääneen, toinen piteli hermostuneena kivääriään. Sota! Eihän sitä oikeasti pitänyt tulla! Joukkueenjohtajat huusivat taisteluhälytystä, ja kyyristelevät miehet siirtyivät asemiinsa kauemmas majoitusalueesta.

Siirtyessään miehet kuulivat, että äskeiset kranaatit olisivat haavoittaneet yhtä naapurijoukkueen miestä. Huhu kiersi parijonossa mieheltä toiselle ja saattoi muuttua nopeasti matkalla. Jokainen ymmärsi kuitenkin, ettei sirpale tai luoti kysy, se osuu.

Rautu, Karjalan kannas

30.11.1939, päivä

Joukkueet olivat valmistelleet puolustusasemansa jo viikkoja aikaisemmin ja harjoitelleet toistuvasti niiden miehittämistä. Siksi ryhmät ja yksittäiset miehet soljuivat nopeasti omiin asemiinsa. Tarkat silmät tähysivät etumaastoa, vaikka toistensa kaikuun sekoittuvat taistelun äänet kuuluivat vielä kilometrien päästä.

Miehet olivat kaivaneet taisteluhautojen lisäksi jokaiselle miehelle myös oman poteron. Upseerit olivat kertoneet, että tykkitulessa se suojaisi kaikelta muulta paitsi täysosumalta. Ja edelleen vihollisen tykkituli – tai millä ne ampuivatkaan – kumusi viereisen komppanian lohkolla. Naapuri taisi olla tarkkaan selvillä heidän majoitusalueestaan ja asemistaan.

Nuorten miesten huolettomuudella he olivat suhtautuneet aluevaatimuksiin ja kuunnelleet kireästi naureskellen radiosta uutisia pimeinä syysiltoina. Oli hankala kuvitella, että suuri itänaapuri oikeasti aloittaisi sodan. Kuitenkin edellisviikkoina tihentyneet rakentamisen ja ajoneuvojen äänet rajan toiselta puolelta olivat antaneet ymmärtää, että jotain suurempaa oli valmis-teilla.

”Tulkoot vain, meitä on kolme ottamassa vastaan”, Päivärinta oli hihkaissut ja laukaissut ensimmäistä kertaa kaskun. ”Nimittäin Päivärinta, Lahti ja Saloranta!”

”Jos Päivärinnan lyö keskeltä poikki, niin siitähän saa neljä”, Heiskanen oli laskevinaan sormillaan.

”Perspuoli riittäisi jo hajullaan karkottamaan naapurin ilman pyssyn pyssyä”, Sallinen oli heittänyt.

”Se olisi sitten otettu kaasuae käyttöön”, Kolari oli murjaissut.

Kevyesti he olivat suhtautuneet tulevaisuuteen tämän pahaenteisen mustan syksyn aikana.

Samalla huolettomuudella alikersantti Jussi Turunen oli katsellut maailmaa ympärillään. Kotiutuminen oli luvassa ennen joulua, ei kai ryssä sitä nyt sotimalla siirtäisi? Kotipuolessa Limingassa olisi puunajoa talveksi niin, että talo pysyisi leivässä. Isän vanhempi hevonen joutaisi hänelle, kun velipoika ajaisi virkummalla. Siitä jäisi vanhemmille annettavan rahan lisäksi vielä vähän taskurahaa, jolla voisi ostaa vaikka tikkunekkuja. Ei hän nekuista itse niin perustanut, vaan makeampi oli se hymy, jonka hän sai tiskin toiselta puolelta kaupan Annikilta. Hersyvän naurun saattelemana tyttö oli ojentanut hänelle kuvansa, kun hän oli puna poskillaan sitä pyytänyt. Useita kirjeitä he olivat toisilleen pitkien kuukausien aikana kirjoitelleet. Aluksi Jussi oli pitänyt sitä leikkinä, mutta kirjoitettujen rivien kasvaessa tytön hymy kuvassa tuntui viikko viikolta yhä kutsuvammalta. Nyt, sodan alettua, kaikki oman joukon ulkopuoliset asiat tuntuivat todella kaukaisilta.

Nuoskalumi narskui hänen monttunsa takana katkaisen ajatuksenjuoksun. Taistelulähetti, jääkäri Havukainen

kurkkasi poteroon. Vaalea savolainen urheilijapoika oli luonteeltaan kuin aurinko, ja nytkin hymy ulottui melkein kypäränhelmasta toiseen.

”Mitäs Hessu?” Turunen kysyi, vaikka arvelikin tietävänsä millä asialla lähetti liikkui.

”Mitäs tässä. Kuulemma ollaan sodassa. Mene kuulemaan, Välimaalla on asiaa ryhmänjohtajille. Minä käyn vielä Heikkilää kopaisemassa.”

Luontevin, kevein askelin hiihtäjälupaus hölkkäsi kohti seuraavaa kohdettaan. Maatalon poika oli kiertänyt suojeluskuntapiirin hiihto- ja juoksukilpailuja jo rippikouluikäisestä, ja palkintolusikoita oli kertynyt kuulemma käytettäväksi isompaankin astiastoon.

”Mikä siellä on?” Heiskanen nosti päätään. Kapeat, suippoposkiset kasvot näyttivät hassuilta liian suuren kypärän sisässä.

”Välimaalla on asiaa”, Turunen vastasi onnistumatta peittämään tympeyttä äänessään.

Välimaa odotti, että ryhmänjohtajat tulivat hänen luokseen, ja käski ottaa muistiinpanovälineet esiin. Nuori ylioppilasvänrikki oli kotiutunut kesällä, mutta käsketty ylimääräisissä harjoituksissa uudelleen palvelukseen, ja saanut johtoonsa tämän varusmiesjoukkueen.

”No niin”, Välimaa rykäisi. ”Kirjoittakaa asiat sanatarkkaan ylös ja kertokaa miehillenne. Komppanianpäällikkö on käskenyt pysymään toistaiseksi taisteluasemissa, kunnes tykkitulessa katkenneet yhteydet rajakomppaniaan saadaan kuntoon. Siksi emme ota joukkuetta nyt kokoon. Neuvostoliitto on ylittänyt rajan monessa kohtaa tänä aamuna. Edessä olevat rajakomppaniat ovat taistelussa vihollisen kanssa tuossa suunnassa”, hän osoitti

kohti taistelun ääniä. ”Komppania on ryhmittynyt puolustukseen käsketylle tasalle. Joukkue miehittää asemansa ja valvoo aluettaan. Edessä olevat rajakomppaniat valmistaudutaan ottamaan vastaan ja päästämään ryhmyksen läpi. Jos joku haavoittuu...” Välimaa nielaisi ennen kuin jatkoi. ”... tai kaatuu, ilmoitus välittömästi ylöspäin. Joukkosidontapaikka toimii risteysalueella. Jokaiselle jaetaan ylimääräinen tuliannos kivääreihin. Pikakivääreihin kaksi. Joka ryhmästä yksi mies kersantti Tuurin mukaan käskyn jälkeen.” Joukkueen varajohtaja Tuuri nyökkäsi.

”Koska majoitusalue on vihollisen tiedossa, toimitusjoukkue siirtää teltat toiseen paikkaan, mistä tulee ilmoitus myöhemmin. Teltoille tulee myös lämmin ruoka. Tulta ei tehdä kamiinoihin valoisan aikana, kuten ei tähänkään asti. Tunnussanojen käytössä tulee olla jämpä. Kysyttävää?”

”Mikä niissä tunnussanoissa on? Kai me naapuri tunnistetaan tamineista?” Jaatinen kysyi.

”No siksipä juuri, jos ne tulevat meikäläisissä asepuvuissa”, Välimaa vastasi.

”Joo, pimeässä pitää olla helvetin tarkkana, ettei ammu omia”, Heikkilä huomautti.

”Tai jätä ampumatta naapuria”, Kalliokoski suhautti.

Rautu, Karjalan kannas

1.12.1939, keskiyö

Reservin vänrikki Einar Välimaa oli juuri ehtinyt aloittaa opinnot teknillisessä korkeakoulussa, kun maailmanpalon aallot pyyhkäisivät hänet ylimääräisiin harjoituksiin takaisin Kannakselle joukko-osastoon, josta hän oli juuri kotiutunut. Hän oli vienyt koulukirjat vanhemmilleen ja irtisanonut pienen huoneen, jonka oli Tampereelta vuokrannut. Kihlattu oli jäänyt juna-asemalle vilkuttamaan kyyneleet pienten pyöreiden silmälasien kehystämässä silmissään.

Koulut olivat siihen asti sujuneet hyvin, mutta reserviupseerikoulussa hän ei ollut viihtynyt. Kaikki opetettavat asiat eivät kiinnostaneet, ja käskynantoharjoituksissa hän sai esiintymisestä välttävän arvosanan. Nyt hän oli saanut johtoonsa joukkueen, jonka miehistön ja johtajiston tiesi vain etäisesti varusmiesajoiltaan. Välimaa ymmärsi, etteivät alaiset pitäneet hänen huolimattomuudestaan ja hätäilystään, ja se häiritsi häntä. No, nämä partioon lähijäsenet tuskin tällä hetkellä miettivät joukkueenjohtajaansa, vaan edessä olevaa tehtävää, hän mietti.

Kuusi miestä seisoi rivissä vartiopaikan takana. Pikkupakkanen sai hengityksen huuruamaan. Turunen

koetteli hitaasti kiväärinsä liikkuvia osia. Pieni kilahdus kuului hiljaisessa yössä uskomattoman kovana. Heikkilä vilkasi häntä moittivasti, mutta kilautti myös itse konepistoolinsa liikkuvia. Se oli toinen joukkueen konepistooleista. Toinen oli Jaatisella. Johtajiensa esimerkkiä seuraten muut partiomiehet tekivät samoin. Aseen oli toimittava.

”Eihän se tällaisella pikkupakkasella jäädy, mutta keillaan nyt kuitenkin”, Sallinen sanoi itsekseen.

Jokaisesta joukkueesta oli iltapäivällä kysytty vapaaehtoisia partioimaan. Ensimmäisestä sotapäivästä kiihtyneenä, mutta asemissa paikoillaan jököttämiseen tylsistyneenä ainakin puolet joukosta oli nostanut kätensä. Välimaa valitsi joukkueensa vapaaehtoisista partion. Johtajaksi hän nimesi Heikkilän ja varajohtajaksi Turusen, hänen mielestään he olivat pätevimmat johtajiksi. Kersantti Tuuri olisi ollut kenties joukkueen alijohtajista parhain, mutta Välimaa ei halunnut lähettää varajohtajaansa puolen vuorokauden partioon.

Alikersantit olivat käyneet aiemmin päivällä komppanian komentopaikalla, jossa päällikkö oli antanut käskynsä partiolle. Joukot oli ryhmitetty teiden varsille, ja tietöntä metsäaluetta sivustassa pidettiin silmällä partioimalla. Oli selvitettävä, oliko vihollisella aikeita liikkua sinne. Jos siellä olisi viitteitä vihollisesta, olisi heti selvitettävä, paljonko vihollisia oli ja mihin ne olivat menossa.

Niin päällikkö oli sanonut, Turunen mietti. Vihollinen. Vielä eilen se oli ollut rajanaapuri, hieman karsastettu, mutta rajanaapuri kuitenkin. Nyt se oli vihollinen. Komentopaikalla ollessaan he olivat kuulleet auki olleesta radiosta, että Neuvostoliitto, vihollinen siis, oli

Sotaromaani, joka vie Lemetin mottitaistelujen autenttisiin tapahtumiin

Kaksi neuvostodivisioonaa on eristetty Lemetissä lukuisiin motteihin keskellä talvisotaa. Hyytävät yöt metsän siimeksessä ovat paukkupakkasiin tottumattomille venäläisille ankeita.

Kannaksella varusmiespalveluksen suorittanut jääkäripataljoona tempaistaan vuodenvaihteessa Laatokan pohjoispuolelle, jossa joukkojen tehtävänä on johtaa Lemetin mottitaisteluja. Alkaa saarrettujen vihollisosastojen tuhoaminen yksi kerrallaan.

Nuorukaisilta kysytään teräksisiä hermoja, kun iskuosastot hiipivät yön pimeydessä lähes kiinni vihollisen aseisiin. Vihollinen puolustautuu sitkeästi karmeissa olosuhteissa, joissa pakkaneen sekä armottomat taistelut niitävät kolkkoa satoa myös suomalaisjoukoissa. Keskellä raskaita taisteluja jokainen tietää, ettei periksi voi antaa.

Mikko Haaja (s. 1990) on lappeenrantalainen ammattisotilas, joka edustaa uutta sotakirjailijasukupolvea. Häneltä ovat aiemmin ilmestyneet romaanit *Läpi tulihelvetin*, *Tulimyrsky Tali-Ihantalassa*, *Aunus tulessa* ja *Viipurinlahden sankarit*.

84.2

www.docendo.fi

Kansi: Tilla Larkiala/
Taittopalvelu Yliveto Oy
Kannen kuva: SA-kuvat

ISBN 978-952-382-975-6

9 789523 829756

